

20

Usłyszeć obraz

Żyjemy w epoce obrazu, dlatego większość tekstów kultury ma postać wizualną. Jak radzą sobie z tym niewidomi?

Współczesna kultura w dużej mierze nie jest dostępna dla osób niewidomych. Z pomocą przychodzi audiodeskrypcja – dodatkowy opis słowny, dostarczający osobom niewidomym tych informacji, które pozostali odbierają w postaci wizualnej. **Audiodeskrypcją** opatruje się nie tylko filmy, programy telewizyjne czy spektakle teatralne i operowe, ale także wydarzenia sportowe, wystawy muzealne, zabytki, a nawet pokazy mody. Audiodeskrypcja jest obecna w Polsce od lat 90. – jako pierwszy zastosował ją pracownik UJ – Andrzej Woch. Od 1 lipca 2011 r. wszyscy nadawcy telewizyjni mają obowiązek ustawowy nadawania programów z audiodeskrypcją i napisami dla niesłyszących.

Uchylone drzwi

W Polsce w chwili obecnej (2011 r.) audiodeskrypcję dodaje się niemal wyłącznie do produkcji polskojęzycznych lub dubbingowanych. Filmy zagraniczne z lektorem są niemal całkowicie niedostępne dla niewidomych. Jest tak, ponieważ założono, że niewidomi nie poradzą sobie z odbiorem trzech ścieżek dźwiękowych równocześnie. „W ten sposób audiodeskrypcja, która ma otwierać drzwi do kultury dla niewidomych i niedowidzących, jedynie je uchyla. Tymczasem wstępne wyniki badań pokazują, że osoby niewidome **doskonale radzą sobie z odbiorem filmów zagranicznych** z lektorem i audiodeskrypcją.

Po jednym z naszych pokazów dostałyśmy wzruszającego smsa: To pierwszy od 11 lat film zagraniczny, który zobaczyłem. W takich momentach jeszcze bardziej wierzymy w sens naszych badań” – mówi Anna Jankowska, która wraz z dr Agnieszką Szarkowską realizuje projekt badający możliwość dodania audiodeskrypcji do filmów obcojęzycznych.

Sztuka opisu

W obecnym kształcie audiodeskrypcja stanowi suchy opis wyglądu bohaterów, scenerii, miejsca i przebiegu akcji, trudnych do rozpoznania dźwięków etc. Autorki pracują nad możliwością prowadzenia **audiodeskrypcji subiektywnej**, dopuszczającej interpretację. Badania wśród publiczności pokazują, że uatrakcyjniła to odbiór.

Przeszkody do ominięcia

Jedną z największych przeszkód we wdrażaniu audiodeskrypcji jest **kosztochłonność**. Koszty rodzi konieczność zatrudnienia audiodeskryptora, który przygotowuje skrypt oraz lektora. Zdaniem auterek, pierwszy problem może rozwiązać tłumaczenie skryptów przygotowanych np. w Wielkiej Brytanii, gdzie tradycja audiodeskrypcji ma już ponad 20 lat. Takie rozwiązanie jest szybsze i co ważne gwarantuje wysoki poziom jakości skryptów. **Rozwiązaniem drugiego problemu** może być zastąpienie lektorów istniejącymi na rynku syntezytorami mowy. „Prowadzimy w tych dwóch kierunkach badania, a ich wynikami zainteresowały się międzynarodowe firmy dostarczające tłumaczenia audiowizualne, a także telewizja szwajcarska, która planuje wdrożyć audiodeskrypcję czytaną przez syntezytor” – dodaje Anna Jankowska.

Brakuje jednoznacznych danych o ilości osób niewidomych lub niedowidzących w Polsce, jednak w samym **Polskim Związku Niewidomych** (najliczniejszym zrzeszeniu) jest ich 73 tys.!

Wydział Filologiczny

Informacja o zespole badawczym znajduje się na str. 94

filmy niewidomi
audiodeskrypcja kino

[www.cittru.uj.edu.pl/
/projektor/20.pdf](http://www.cittru.uj.edu.pl/projektor/20.pdf)

tel. (12) 663 38 21
e-mail:
bozena.podgorni@uj.edu.pl

[www.facebook.com/
/nimb.cittru](http://www.facebook.com/nimb.cittru)

„Założyliśmy fundację **Siódmy Zmysł**, która wraz ze Stowarzyszeniem Rotunda oraz Fundacją Zdażyć z Pomocą i Centrum Kultury Wrocław-Zachód organizuje comiesięczne pokazy kinowe z audiodeskrypcją. Naszym największym dokonaniem jest stworzenie audiodeskrypcji do »Bitwy Warszawskiej 1920«, która ukaże się na DVD w lutym 2012 r.” – mówi Anna Jankowska.